

Framhald av síðu 25

at skriva ein lista um hvat mær dámdi at eta, og eftir hetta fekk eg mat, sum eg vildi eta. Eg slapp eisini at ganga uppi og gera fimleik saman við teimum, sum vóru til uppvenjingar.

So hvørt sum fráleið kendi Jana seg betri á deildini og fekk loyvi at hjálpa til í reingerðini, eins og at ganga runt við matarvogninum. Skuldu hinir sjúklingarnir hava okkurt í kioskini, fór hon í forhøllina at keypa fyri teir.

- Tað, at eg fekk ábyrgd, hjálpti upp á mína støðu, og matarlysturin byrjaði so smátt at koma.

- Tá eg hevði verið innløgð í seks vikur, hevði eg tikið tvey kilo upp á aftur, men eg fekk at vita, at eg skuldi vera á sjúkrahúsinum til eg vigaði 45 kilo.

- Tá misti eg næstan mótið, tí um eg skuldi viga so nógv, fór tað at taka fleiri ár, hugsaði eg.

Tað var systir Janu, sum kom við forloysandi orðunum. Hon segði Janu, at hon møguliga ongantíð slapp heimaftur, av tí at tá likamsvektin kom niður um eitt ávíst, var ikki vist at hon kundi økjast aftur. - Vilt tú doyggja, er tað tað tú vilt? spurdi hon.

- Tá vaknaði eg við og brúkti tað seinasta av mínum skili sum var eftir, at koma fyri meg, sigur Jana.

Ein dagin kom ein sjúkrasystir inn á stovuna hjá henni og segði, at hon slapp heim sama dag. Treytin var, at Jana skuldi mæta á sjúkrahúsinum eina ferð um vikuna at viga seg. Klænkaði hon bert eitt pund, fór hon at verða innløgð aftur.

Bert kostráðgevin tosaði við hana

- Tær seks vikurnar eg var innløgð hevði eg ongantíð samrøðu við sálarfrøðing ella lækna, men kostráðgevin kom at vitja meg hvønn dag. Hon vísti mær áhuga, og spurdi hví eg ikki vildi eta. Umframt tað greiddi hon mær

Tá sjúkan gjørdi mest um seg, stákaðist hon óført við at baka og matgera, og dámdi væl at borðreiða fyri húsfólkunum. Sjálv át hon einki

frá um heilsugóðan kost, vitaminir, minir, kaloriir og tilíkt, sum eg visti alt um frammán undan. Hesar samrøður við kostráðgevan góvu mær áhuga fyri at læra til økonomu, sum eg eisini gjørdi seinni.

- Hóast eg var fegin um at vera komin heimaftur og gekk hvørja viku út á sjúkrahúsið at vigast, át eg ikki so nógv sum eg átti. Mær dámdi væl at matgera og at fáa hini í húsinum at eta matin og køkurnar, sum eg bakaði. Sjálv át eg einki av hesum.

Á sjúkrahúsinum varð eg vigað í klæðum, og tí kundi eg framvegis lumpa við vektini. Eg lat meg í stór klæði, so tey ikki sóu hvussu kløn eg var og stappaði ymiskt í lummar. Beiggi mín átti eitt lodd, sum eg altíð fjaldi onkunstaðni uppi á mær.

Mamma gjørdi alt hon var ment fyri at hjálpa mær. Hon gjørdi serliga soltan, góðan mat til mín og gav mær vitaminir og minir. Tá vit fóru til borðs,

sat eg millum mamma og pápa, fyri at tey kundu síggja, hvussu nógv eg át, og sum fráleið fekk eg so smátt framá.

Ótrygg og treisk

- Fekk tú ongantíð greiði á, hví tú gjørdist sjúk?

- Nei, tað var eingin frágreiðing. Sjálv havi eg árin eftir hetta hugsað, at eg sum miðlingabarn tørvaði at systkin og foreldur góvu mær gætur. Eg haldi, at eg var ótrygg og møguliga bangin fyri at bliva vaksni, sigur Jana.

17 ára gomul, fór Jana og ein vinkona á háskúla í Haslev. Har valdi hon sær fakini hondarbeiði, psykologi og ítrótt. - Vit gjørdur ítrótt tíðliga og seint og eg vigaði tá eini 40 kilo. Av tí at eg var so kløn, hevði eg ikki havt mána-sjúkuna meir enn tvær ferðir.

Í Danmark tosaðu tey um hetta mundið nógv um Twiggy-sjúkuna. Genturnar søgdu við meg, at eg líktist Twiggy, ein ensk fotomodell í sekstárunum,

sum hevði havt hesa sjúkuna.

Tá fór eg at kanna hetta nærri og kendi nógv aftur í tí, sum mær hevði verið fyri, og eg fekk vitan um, hvussu eg skuldi koma víðari.

Í Haslev fór Jana til læknan og spurdi um hon ikki kundi fáa hormonir fyri at fáa mánasjúka aftur. Læknin svaraði, at hon skuldi koma aftur tá hon var í 20'unum ella um hon vildi hava barn. Áðrenn tað var einki at gera. Mánasjúkan kom tó aftur av sær sjálvum nakrar mánaðir senni. Tá kendi hon seg av álvara at vera komin burtur úr etingarólagnum.

Heimafturkomin fluttu foreldrin hjá Janu til Grønlands, og tá hon ikki visti nágreiniliga hvat hon skuldi gera, fór hon bara við. Har var hon í eitt ár og fór síðani á Levnedmiddelskolen í Danmark, og fekk útbúgving

ingar, sum gjørdi, at vøddarnir kundu byggjast upp aftur.

Tosar við skúlaflokkar og foreldur

Í dag er sjúkan kend og næmingarnir í framhaldsdeildini, hava evnisvikur um hesar trupulleikar. Tey koma oftani til Janu at fáa vitan um hvørja ávirkan sjúkan hevur. Tað hjálpir hon teimum fegin við, tí hon hevur ongarnar truppleikar at tosa um tíðina, tá hon var sjúk.

Eisini venda foreldur, sum hava børn við hesum trupulleikum, sær til hennara.

Í Fragð&Fimi skipar Jana fyri klænki- og venjingarskeið eina fyra ferðir árliga. 10 fólk eru í hvørjum bólki, og undirvíst verður í at fáa fólk at broyta kostvanar og at venja vøddarnar.

Fólk fáa ein kostplan við

Jana Eidesgaard Thomsen: - Tá skúlnir hava evnisviku um etingarólag, koma næmingarnir ofta til mín at fáa vitan um, hvørja ávirkan sjúkan hevur. Tað geri eg fegin, tí eg havi ongarnar trupulleikar at tosa um tíðina, tá eg var sjúk

sum økonoma undir EFG skipanini.

- Eg var í Danmark í sjei ár og treivst sera væl. Í hesum tíðarskeiðnum tók eg tvey kg. upp á árliga. Tá vóru venjingarmiðstøðirnar komnar í Danmark og eg gjørdi av at læra til instruktør.

- Seinni hevur mamma sagt mær, at tann læknin, sum legði meg inn á sinni, hevur sagt henni, at tað bjargaði mær at hon hevði givið mær vitaminir tá eg var sjúk, og at eg var heppin at fáa barn. Eisini hjálpti tað mær, at eg hevði íðkað likamsvenj-

matuppskriftum at ganga eftir, skulu skriva upp hvat tey eta dagliga og verða vigað hvørja viku. Síðani styrkivenur Jana við hvørjum einstøkum luttakara í ein tíma. Umframt hetta er bólkaarbeiði um t.d. hvat skal til, fyri at fáa sunnari livihátt.

- Flestu luttakararnir, sum koma á hesi skeiðini, siga, at tey ongantíð vóru komin á venjingarmiðstøðina, um tey ikki høvdu luttikið á skeiðinum.

- Tað er júst ætlanin við hesum arbeiði, sigur Jana Eidesgaard Thomsen.

FAKTA

Etingarólag

Tað eru tvey sløg av etingarólaga, eitt kallast anorexia nervosa, sum er tá sjúklingar svøлта seg, fyri at klænka. Flest gentir og kvinnur fáa sjúkuna, men dreingir og menn kunnu eisini fáa hana, oftast í broytingaraldrinum. Hin er bulimia nervosa og gevur seg til kennar við at sjúklingurin ovetur seg, fyri síðani at spýggja matin upp aftur, áðrenn hann sodnar.

Sjúklingurin tykist bert at hugsa um mat og fær ógvuslig etiherðindi, sum hann ikki kann basa. Síðani fer sjúklingurin at spýggja og nýtir møguliga eisini opningsevni fyri ikki at taka upp á.

Eyðun Joensen, sálarfrøðingur, sum í nærum 30 ár hevur arbeitt við hesum sjúklingum, sigur at hesar sjúkur eru torførar at fáast við.

Etingarólag er ikki bert nútíðar fyrbrigdi. Bullimi var staðfest í 1980, men anorexia hevur verið kend síðani 1875.

Hóast talan er um lutfalsliga nýtt fyrbrigdi í okkara tíð, so stendur hetta ikki ovarlaga á breiddanum, tá sjúkur verða umrøddar. Har standa hjartasjúkur og krabbamein, meðan etingarólag ikki verður givið gætur á sama hátt. Tað er ikki av illvilja í heilsuverkinum, men heldur av tørvandi kunnleika.

Etingarólag er trupul sjúka at dragast við, tí tað eru ikki tveir tilburðir sum líkjast. Tí er hon eisini ógvuliga torfør at viðgerða.

Seinastu tríatiárin er talið av tilburðum økt rættiliga nógv. Eyðun Joensen heldur tað ikki vera læggið, av tí at samfelagið er so nógv broytt hesi árin. Krøvini til kvinnurnar eru so nógv øðrvísi í dag enn fyri bert 30 árum síðan.

Tá hugsað verður um, hvussu stór krøv verða sett ungum kvinnum nú á døgum, eitt nú at tær skulu hava útbúgving, familju, arbeiði og fáa børn, er tað ikki læggið, at hesar vónir kunnu verða so krevjandi, at sálin verður ávirkað.

Tað kann vera orsøkin til at níggu av tíggju, sum hava etingarólag, eru kvinnur.